

Posudek vedoucí práce na diplomovou práci Zdeňka Samce

Vztah práce k Diově řádu v Hésiodových *Pracích a dnech*

Diplomová práce Zdeňka Samce, věnující se vztahu práce k Diově řádu v Hésiodově epické básni *Práce a dny*, byla zadána k vypracování již v září 2019; zatímco její první dvě kapitoly (Hospodář a básník; Bláhový Perse!) byly diplomandem psány a s vedoucí práce konzultovány průběžně, zbylé části práce (třetí a čtvrtou kapitolu, úvod a závěr) vypracoval diplomand až v samotném závěru vyhrazeného času, což jejich podobu, domnívám se, výrazně poznamenalo – a ovlivnilo také způsob a povahu vedení práce samotné. V některých ohledech tedy bude mít tento posudek spíše povahu posudku oponentského: leckterá témata či otázky, jež by mohly být vyjasněny či doplněny po vzájemných konzultacích, zůstaly z uvedených důvodů tak, jak je diplomand sám pojednal.

Hésiodos je autorem nesmírně významným, i když někdy neprávem opomíjeným, ačkoli jeho dílo ovlivnilo celé řecké, a obecně antické, myšlení. Je přitom také autorem velmi komplikovaným; jeho konstrukce světa jako vysoce promyšleného a mnohostranně strukturovaného pracuje s komplementárními protiklady i s celou dosavadní tradicí (nakolik jsme s to ji identifikovat) zřejmě velmi inovativně. To vše je také třeba vzít do úvahy při interpretaci jeho děl.

Diplomand se soustředil – ze dvou hlavních dochovaných děl Hésiodových, jež představují *Theogonie* a *Práce a dny* – na dílo druhé, jemuž byla v českém prostředí věnována dosud menší pozornost, zatímco k *Theogonii* jsou k dispozici dvě monografie z doby relativně nedávné. V rámci specificky strukturované (a místy ne úplně spojitě členěné básně) zaostřuje diplomand svou pozornost zejména na otázku práce a její vztah k Diovu řádu světa. Jeho práce je založena primárně na interpretaci textu, přičemž zde autor ukazuje, že je s to samostatně pracovat s originálním textem i s jeho komentovanými vydáními; pokouší se také o vlastní překlady Hésiodovy básně (které jsou místy mírně kostrbaté, ale žádné větší pochybení tam nenacházíme; nad některými termíny probíhala během konzultací debata). Vzhledem k obrovskému rozsahu sekundární literatury věnované Hésiodovi je pochopitelné, že diplomand pracuje jen s jejím výsekem; chybí mi zde ale především práce věnované pokusu pochopit charakter díla *Práce a dny* na bázi rétorických strategií (srv. např. studii J. M. Gonzálese “Hesiod’s Rhetoric of Exhortation” z *Oxford Handbook to Hesiod* (tuto publikaci jako celek autor v bibliografii uvádí, studii však necituje). Místo toho autor zastává způsob čtení, který označuje jako

“historický-personální”, tzn. bere Hésioda takřikajíc za slovo a údaje, jež Hésiodos uvádí o sobě i o své rodině – otci a bratru Persovi – chápe jako věrohodné, ba dokonce jde tak daleko, že konkrétní rady, jež čteme v básni stran vedení hospodářství atp., nahlíží jako založené na zkušenosti s hospodařením na vlastním statku (kam umisťuje i Hésiodovu hypotetickou ženu a dcery atp.). Tento přístup, jak jsem upozorňovala již během konzultací, považuji za sice možný, ale přece jen jdoucí příliš daleko.

Za zdařilou považuji pasáž věnovanou soudním procedurám, která je pro porozumění básni důležitá. Oba ústřední mýty, tzn. mýtus o Prométheovi a Pandoře a mýtus pokolení, jsou komplexní a zasluhovaly by více prostoru, včetně upřesnění jejich vzájemného vztahu. To, co v práci čteme, nestačí: “Není mi jasné, v jakém smyslu někteří interpreti tvrdí, že tyto dva mýty jsou vzájemně nekompatibilní. Oba mýty jistě popisují práci každý z jiné perspektivy, proto však nevylučuje jeden mýtus druhý. Kromě práce spojuje oba mýty důraz na sociální a etické vztahy... “ (str. 53). Jak se ale tyto dva mýty mají k sobě časově? Kde je v mýtu pokolení místo Prométheovo? Kam tam začlenit Pandoru? To se nedozvíme.

Celkový rozsah je na samé hranici náležitého rozsahu diplomové práce. Témata uvedená ve třetí a čtvrté kapitole by potřebovala širší rozvedení, k němuž se však už diplomand – zjevně v časové tísní – nedostal. Málo akcentována zůstala role práce jako trestu pro lidstvo stejně jako např. role posmrtných strážců spravedlnosti pro udržení Diova řádu (což zdůrazňuje v práci citovaná interpretace Vernantova). Také závěr je nedostatečný. Na druhou stranu je sympatický autorův zápal pro věc: Hésioda považuje za autora, který by neměl být přehlížen a jehož role by měla být náležitě doceněna.

Dále upozorňuji na některé další nepřesnosti, které v práci nacházíme:

není pravda, že v řecké tradici nejsou dochovány další hymny na Múzy (hymnus na Múzy a Apollóna je přímo součástí sbírky homérských hymnů, další hymny věnované Múzám jsou například v orfických hymnech). Také vztah Homér – Hésiodos je neskonale složitější, než je uvedeno v úvodu; není možné tvrdit, že u Homéra jsou jen héroové, když jsou oba eposy doslova plné bohů. Kompozice *Theogonie* by si také zasloužila podrobnější a subtilnější charakteristiku, jakkoli nestojí v jádru pozornosti diplomanda. Také užití termínu *agathos/kakos* v archaické epice a lyrice je specifické a mělo by být upřesněno (str. 59, srv. k tomu práce A. W. H. Adkinse a dalších). Pokud jde o strategii vztahovat se ke starým autorům s pomocí jejich novodobých interpretů a filosofů, ta není zcela neobvyklá a může být naopak velmi plodná. (Možná by ale stálo za úvahu osvětlit tento přístup podrobněji.) V práci dále nacházíme

místy neobratné formulace, četné chyby v interpunkci zejména v úvodu, občas nedůslednosti ve způsobu citování v bibliografii.

Domnívám se, že přes vytčené nedostatky práce vyhovuje požadavkům na diplomovou práci kladeným, a doporučuji ji k obhajobě. Jako celek navrhuji ohodnocení dobře, třebaže některé z částí práce lze hodnotit jako velmi dobré.

Doc. Sylva Fischerová, PhD.